

MALTA

**QORTI ĊIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMĦALLEF
GIANNINO CARUANA DEMAJO**

Seduta tas-27 ta' Frar, 2004

Ċitazzjoni Numru. 1727/1999/1

***Atlas Insurance Agency Limited* agenti Malta tas-
soċjetà estera *Guardian Royal Exchanga Assurance
p.l.c. proprio* u kif surrogata fid-drittijiet ta' l-assikurat
tagħha *Michael Attard Limited***

Versus

***Sea Malta Company Ltd* u *The Cargo Handling
Company Ltd***

F'din il-kawża s-soċjetà attriċi, li hija soċjetà assikuratriċi, qiegħda tfittex li tiegħu mingħand il-konvenuti spejjeż li ħallset lill-assikurat tagħha għall-ħsara li saritlu mill-konvenuti.

IC-ĊITAZZJONI

lċ-ċitazzjoni tgħid illi s-soċjetà *Michael Attard Limited* kienet daħħlet f'Malta fuq il-bastiment *Fast Navigator* konsenja ta' vetturi tal-marka *Peugeot* li waslu bi ħsarat u nuqqasijiet. Billi l-vetturi kienu assikurati mas-soċjetà attriċi, din ħallset, għan-nuqqas u għall-ħsarat li garrab l-

importatur, is-somma ta' seba' mija u ħamsa u sittin lira u tmenin ċenteżmu (Lm765.80), u sitta u ħamsin liri (Lm56) oħra bħala *survey fees*, b'kollox tmien mija u wieħed u għoxrin lira u tmenin ċenteżmu (Lm821.80), u għiet surrogata fid-drittijiet ta' l-importatur.

Billi qiegħda tgħid li l-konvenuti, jew xi waħda minnhom, jaħtu għal dan it-telf, is-soċjetà attriċi fetħet din il-kawża u qiegħda titlob illi l-qorti:

1. tgħid li l-konvenuti għandhom iwieġbu, jew tgħid min minnhom għandu jwieġeb, għan-nuqqas u għall-ħsarat li għalihom għamlet tajjeb l-attriċi;
2. tillikwida d-danni fis-somma ta' tmien mija u wieħed u għoxrin lira u tmenin ċenteżmu (Lm821.80); u
3. tikkundanna lill-konvenuti, jew tikkundanna lil min minnhom jaħti, iħallsu s-somma ta' tmien mija u wieħed u għoxrin lira u tmenin ċenteżmu (Lm821.80) bħala danni, flimkien ma' l-ispejjeż ġudizzjarji u l-imgħax minn dak in-nhar li kienet notifikata ċ-ċitazzjoni.

L-EĊĊEZZJONIJIET

Is-soċjetà konvenuta *The Cargo Handling Company Limited* ressqet dawn l-eċċezzjonijiet:

1. trid issir prova li l-ħsarat u n-nuqqasijiet saru waqt li l-vetturi kienu f'idejn l-eċċipjenti, u li kienu ngħatawlha mingħajr ħsara;
2. is-soċjetà eċċipjenti ma għandhiex twieġeb għall-ħsarat u għan-nuqqasijiet billi hi qdiet l-obbligi kollha li l-liġi tqiegħed fuqha;
3. l-ammont mitlub fiċ-ċitazzjoni huwa wisq, u s-soċjetà attriċi għandha turi kif waslet għal dak l-ammont;
4. ma għandu jithallas ebda mgħax għax l-eċċipjenti qatt ma kienet imsejġha biex tħallas xi danni, u, billi din hija kawża għal danni, il-likwidazzjoni tad-danni ssir bis-sentenza finali; u
5. għalhekk it-talbiet tas-soċjetà attriċi, safejn magħmula kontra l-eċċipjenti, għandhom jiġu miċħuda, bl-ispejjeż.

Is-soċjetà konvenuta l-oħra, *Sea Malta Company Limited*, ressqet dawn l-eċċezzjonijiet:

1. id-danni ma jirriżultawx mit-*tally sheet*;
2. l-eċċipjenti hija meħlusa mir-responsabbiltà taħt klawsola ta' esoneru stipulata fil-polza tal-kariku;
3. it-talba tas-soċjetà attriċi hija "infondata fil-fatt u fil-liġi".

IL-FATTI TAL-KAŻ

Il-fatti ta' dan il-każ ġraw hekk: is-soċjetà *Michael Attard Limited* daññlet f'Malta tmienja u erbgħin (48) vettura tal-marka *Peugeot* fuq il-bastiment *Fast Navigator* tas-soċjetà konvenuta *Sea Malta Company Limited*. Il-poloż tal-kariku juru li l-vetturi li tgħabbew kienu “*new vehicles in good starting condition*”¹.

Meta l-vetturi twasslu Malta u tniżżlu minn fuq il-bastiment fis-27 ta' Lulju 1998, sar *tally*² u nstab li kellhom xi ħsarat³. Il-vetturi, wara li tniżżlu minn fuq il-bastiment, ittieñdu f'idejn is-soċjetà konvenuta *The Cargo Handling Company Limited*. Ingħataw lill-importatriċi fit-28 ta' Lulju 1998 u mill-*gate pass-out* relativ jidher illi l-ħsarat u n-nuqqasijiet komplew żdiedu⁴. Wara li l-vetturi ttieñdu mis-soċjetà importatriċi, sar *survey*⁵ u saru t-tiswijiet meħtieġa li ġew jiswew disa' mija u ħamsa u sittin lira u tmienja u tletin ċenteżmu (Lm965.38)⁶ u s-soċjetà attriċi, bħala assikuratriċi, għamlet tajjeb għal uħud minn dawn il-ħsarat billi ħallset seba' mija u ħamsa u sittin lira u tmenin ċenteżmu (Lm765.80)⁷.

L-attriċi qiegħda titlob ukoll sitta u ħamsin (Lm56) bħala *survey fee*.

KONSIDERAZZJONIJIET TAL-QORTI

Ix-xhieda turi li l-vetturi tgħabbew bla ħsara fuq il-bastiment, niżlu minn fuq il-bastiment b'xi ħsarat u nuqqasijiet, u bejn il-waqt li niżlu minn fuq il-bastiment u l-waqt meta, l-għada, ingħataw lill-importatur, sarulhom aktar ħsarat u nuqqasijiet.

L-eċċezzjonijiet ta' *The Cargo Handling Company Limited*

Dawn il-ħsarat u nuqqasijiet l-oħra ġraw wara li l-vetturi tniżżlu minn fuq il-bastiment, għax ma jirriżultawx mit-*tally sheet*, iżda qabel ma ngħataw lill-importatur, għax jirriżultaw mill-*gate pass-out*. Dan ifisser li l-ħsara u n-

¹ Ara dokk. I u J, *fol. 15 et seq.*

² *Fol. 27 u fol. 59.*

³ Ara dok. B, *fol. 18.*

⁴ Ara dok. F, *fol. 12 u fol. 60.*

⁵ Dok. A, *fol. 5.*

⁶ *Foll. 6 et seq.*

⁷ Ara dok. H, *fol. 14.*

nuqqasijiet graw waqt li l-vetturi kienu f'idejn is-soċjetà *The Cargo Handling Company Limited* u jfisser ukoll li din naqset mill-obbligazzjoni kuntrattwali tagħha li tħares sew il-vetturi waqt li dawn kienu fdati fil-kustodja tagħha: ladarba *The Cargo Handling Company Limited* ma għamlitx dak li kien meħtieġ biex tħares hwejjeg ħaddieħor fdati f'idejha, għandha twieġeb għal dan in-nuqqas, iżda, naturalment, għandha twieġeb biss għannuqqasijiet u għall-ħsarat li graw waqt li l-vetturi kienu f'idejha u mhux waqt li kienu f'idejn ħaddieħor. Għalhekk, l-ewwel tliet eċċezzjonijiet għandhom jiftehmu fis-sens biss illi *The Cargo Handling Company Limited* ma twegibx għall-ħsarat li saru waqt li l-vetturi kienu fuq il-bastiment. Ir-raba' eċċezzjoni tgħid illi l-konvenuta ma għandhiex tħallas l-imgħaxijiet.

Dwar l-imgħax, il-qorti ma tarax għala min jikkontesta talba għalkemm jaħti għall-ħsara, u għalhekk iżomm f'idejh sakemm iddum il-kawża flus li jmissu lil ħaddieħor, għandu jkun stmat aħjar minn min jistqarr il-ħtija tiegħu u jħallas mill-ewwel. Min jieħu r-riskju li jikkontesta kawża, u għalhekk itawwal iż-żmien tal-ħlas, għandu jwieġeb għall-konsegwenzi kollha tad-dewmien.

L-eċċezzjoni dwar l-imgħax hija għalhekk miċħuda.

L-eċċezzjonijiet ta' *Sea Malta Company Limited*

Is-soċjetà konvenuta l-oħra *Sea Malta Company Limited* għandha tħallas biss ta' dak li naqas waqt illi l-vetturi kienu f'idejha. Il-klawsoli ta' eżoneru li fuqhom qiegħda tistrieħ fit-tieni eċċezzjoni tagħha ma jeħilsuhiex mir-responsabbiltà, għax dawn il-klawsoli jistgħu biss jaqilbu l-oneru tal-prova fuq is-soċjetà attriċi biex din turi li l-ħsara graw waqt li l-vetturi kienu f'idejn is-soċjetà konvenuta. Għa rajna, iżda, li s-soċjetà attriċi wriet, permezz tal-polza tal-kariku, li l-vetturi ttellgħu bla ħsara u bla nuqqasijiet fuq il-bastiment, u wriet ukoll, permezz tat-*tally sheet*, li xi wħud minnhom niżlu bin-nuqqasijiet. Il-prova li l-ħsara graw waqt li l-vettura kienet f'idejn is-soċjetà konvenuta, għalhekk, għamlitha.

In-nuqqasijiet li għandha twieġeb għalihom *Sea Malta Co. Ltd* jiswew, b'kollox, mija u wieħed u ħamsin lira u tnejn u tmenin ċenteżmu (Lm151.82), skond prospett imħejji mill-

attriċi u mhux kontestat mill-konvenuti⁸. Ma' dawn għandhom jiżdedu sehem ta' tmien liri (Lm8) mill-ispejjeż biex sar *survey*, b'kollox mija u disgħa u ħamsin lira u tnejn u tmenin ċenteżmu (Lm159.82).

Il-ħsarat l-oħra, li ma sarux waqt li l-vetturi kienu f'idejn din is-soċjetà, ma tħallasx għalihom hi. Il-qorti qiegħda għalhekk tidisponi wkoll mill-ewwel eċċezzjoni ta' *Sea Malta Co. Ltd.*

Mela *Sea Malta Co. Ltd* għandha tħallas mija u disgħa u ħamsin lira u tnejn u tmenin ċenteżmu (Lm159.82) bħala sehemha mid-danni, waqt li *The Cargo Handling Co. Ltd* għandha tħallas il-bqija, li tiġi sitt mija u wieħed u sittin lira u tmienja u disgħin ċenteżmu (Lm 661.98).

Il-qorti għalhekk tidisponi mit-talbiet tas-soċjetà attriċi u mill-eċċezzjonijiet tal-konvenuti billi tgħid li s-soċjetà *The Cargo Handling Company Limited* għandha tagħmel tajjeb għal danni ta' sitt mija u wieħed u sittin lira u tmienja u disgħin ċenteżmu (Lm 661.98), u għalhekk tikkundanna lil din is-soċjetà tħallas lis-soċjetà attriċi din is-somma, flimkien ma' l-imgħax skond it-talba; u tgħid ukoll illi s-soċjetà *Sea Malta Company Limited* għandha tagħmel tajjeb għal danni ta' mija u disgħa u ħamsin lira u tnejn u tmenin ċenteżmu (Lm159.82), u tikkundanna lil din is-soċjetà tħallas lis-soċjetà attriċi din is-somma, flimkien ma' l-imgħax skond it-talba.

L-ispejjeż jinqasmu hekk: ħames partijiet minn sitta (⁵/6) tħallashom *The Cargo Handling Company Limited*, u parti waħda minn sitta (¹/6) tħallasha *Sea Malta Company Limited*.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----

⁸ *Fol. 74..*